

Istanbul voor beginners

Turkije is niet alleen zon, zee, zomer. Wij maakten in het voorjaar een lang weekeinde kennis met Istanbul. Uit en thuis in tachtig uur.

DOOR JOHN DE GRAAFF

Als er steden bestaan die nooit slapen, dan is Istanbul een stad met een slechte nachtrust. De stilte strijdt moedig, maar legt het 's nachts geregeld af tegen de trams, die passeren met het lawaai van opstijgende vliegtuigen; tegen het vrachtverkeer, dat rammelend en grommend over de donkere klinkerstraten stuitert en tegen de sloopstoeters, die op de Bosporus worden ingeschakeld. En al die geluiden komen omhoog naar de vierde verdieping van het statige hotel Empire Palace, waar wij in kamer 403 gezond met het raam open slapen.

Het is onze derde en laatste nacht in een stad, die ons prachtige herinneringen heeft gebracht. Na het ontbijtbuffet kunnen we nog even naar de pieren van Kadiköy en Üsküdar en de Galatabrug, langs Baklavaci Said voor een doosje zoetig lekkers om dan met een shuttlebus naar Atatürk Airport te gaan voor onze terugvlucht met Turkish Airlines. Vier dagen geleden kenden we Istanbul uitsluitend van boeken, foto's en films; nu hebben we ons eigen verhaal over de stad van de twee continenten. Zaterdagavond, direct nadat de taxichauffeur ons voor het hotel heeft afgezet en de bagage op de kamer is achtergelaten, zijn we op pad gegaan. We lopen aan de hand van een gedetailleerde kaart, gratis gekregen van de receptionist van Empire Palace, over de Galatabrug; om de eerste indrukken van de stad op te snuiven. Aan de overkant, ter hoogte van de haven van Karaköy, eten we vis op een met plastic overtrokken terras van een restaurant, waar de meeste mannelijke bezoekers alleen maar kijken naar een rechtstreekse voetbalwedstrijd op tv.

Wij hebben daar echter ook een serieus plan van aanpak gemaakt. Simpelweg, omdat we niet alle tijd van de wereld hebben en we toch zoveel mogelijk willen zien van deze voor ons nieuwe stad. En dan moet je plannen, zeker als je bedenkt dat een aantal bezienswaardigheden op zondag of maandag dicht is. We komen tot het volgende schema: zondag Aya Sophia en Istanbul Modern, want de voormalige moskee en het museum voor moderne kunst zijn beide op maandag gesloten. Maandag moeten we

naar de Grand Bazaar, een van de grootste overdekte markten ter wereld, want die is weer 's zondags dicht. Het Topkapi-paleis blijkt geen problemen op te leveren. Het bekendste voorbeeld van een *serail* (oosters paleis) en de voormalige residentie van de Osmaanse sultan is op dinsdag gesloten, maar dan zijn we alweer op de terugreis. De Blauwe Moskee, het beroemde badhuis Çemberlitaş Hamamı en de Galatatoren zijn alle dagen open, dat is lekker makkelijk.

Dat geldt uiteraard ook voor de Galatabrug, die we 's avonds rond de klok van tien voor de tweede keer oversteken. Heen zijn we bovenlangs gegaan; langs de eeuwige vissers, die met lange lijnen proberen om een maaltje vis uit de Bosporus te halen. Terug gaan we onderdoor, langs de restaurants. En dan moet je langs de vaak irritante proppers, die ons allemaal veel voordeel in het vooruitzicht stellen mochten we besluiten om in hun zaak te komen eten. Where are you from? Holland? Tot ziens! Alles goed? Doei. Een welgemeend stemadvies: ga op de brug vooral niet naar Fish Point Balik Noktasi, Yildizlar en Yaka Balik Restaurant, hier zijn de vleesgeworden uithangborden ofwel strontvervelend dan wel grof.

Verpletterend

Op onze eerste ochtend in Istanbul staan we na een korte wandeling direct oog in oog met een van de grootste bezienswaardigheden van de stad. De Aya Sophia – gebouwd als kathedraal, later in gebruik genomen als moskee en vandaag de dag museum – laat een verpletterende indruk achter, zowel buiten als binnen. Zelden staat een bouwwerk zo terecht op de lijst van werelderfgoederen van Unesco. Helaas wordt het interieur her en der ontsierd door schuttingen en steigers, het gevolg van restauratiewerken in het kader van Istanbul 2010, culturele hoofdstad van Europa.

Op het drukke plein Sultanahmet, op weg naar de Blauwe Moskee, geven we eerst nog een kort interview aan een vriendelijke studente Engels. De Turkse wil vooral weten wat we zo interessant vinden aan haar stad. We blijven steken bij algemeenheden, vers als we zijn in Istanbul. Met de kennis van nu zouden we betere antwoorden hebben kunnen geven.

Bij de Blauwe Moskee steekt onze eerste toeristische onzekerheid de kop op. Mijn reisgenote heeft haar sjaal in de hotelkamer achtergelaten, en overal valt te lezen dat een vrouw in dit gebedshuis het hoofd moet bedekken. Of toch niet? Want we zien vrouwen blootshoofds het gebouw binnengaan. Na enig aandringen, biedt een narrige suppoost helderheid. We mogen gewoon doorlopen, mits we natuurlijk onze schoenen uitdoen en die in een plastic zakje meenemen. Waarom van het protocol met de hoofddoek is afgeweken, is ons nog altijd niet duidelijk. Binnen worden we overigens getroffen door een spel van kleuren: het licht valt de koepelvormige zaal binnen via prachtige glas-in-loodramen en weerkaatst vervolgens op een tapijt, waarin rood de voornaamste component is. Een hekwerk scheidt de gelovigen van toeristen en andere bezoekers. Wie is geïnteresseerd, kan in een kamertje in de hoek gratis informatie krijgen over de islam en de koran.

Mondkapjes

Via het Hippodroom, het stadion uit de Romeinse tijd, en de kruidenbazaar buigen we af naar de Bosporus. Op het middagprogramma staan Istanbul Modern, het museum voor moderne kunst, en de Galatatoren, beide aan de andere kant van het water. In een tijdsbestek van nauwelijks vier uur overbruggen we vijftien eeuwen. Het museum, uitsluitend met werk van Turkse kunstenaars, dateert uit 2004; de eerste toren werd in het jaar 528 gebouwd ten tijde van het Byzantijnse Rijk. De gebouwen hebben wel één ding gemeen: ze bieden elk op hun eigen manier een prachtig uitzicht op de Bosporus en de kostbaarheden van de oude stad.

De tweede en laatste volle dag beginnen we bij het Topkapi-paleis, dat ons qua grootte gewoon naar de keel vliegt. Allemaal prachtige gebouwen, maar waar bevinden we ons in hemelsnaam? Pas als we dieper in het complex – compleet met harem - doordringen, kunnen we iets met al die rijkdom aan architectuur, sieraden en gebruiksvoorwerpen. Gelukkig zijn we vroeg begonnen, want bij ons vertrek melden zich alweer de eerste groepen Japanners, van wie sommigen nog altijd mondkapjes menen te moeten dragen.

De middag staat een beetje in het teken van kopen en kuren in en rond Çemberlitaş. We lunchen dit keer bij Makarna Sarayi, zeg maar de pasta shop. Heel betaalbaar en vooral erg lekker; en dat alles ook nog eens onder een schilderij van Kemal Atatürk, de grondlegger van het moderne Turkije. In de

Grand Bazaar – 54.000 vierkante meter overdekt winkelplezier – vinden we voor een schappelijke prijs toch die mooie bronzen derwisj, in de nabijgelegen Çemberlitaş Hamamı laten we ons heerlijk vertroetelen.

Want er rest nog één avond en die willen we doorbrengen op de plek, die ons in de stad het meest heeft getroffen. Hoe indrukwekkend de historische gebouwen ook zijn, nergens is de stad mooier dan bij de Bosporus. De straatventers, de vissers op de Galatabrug, de veerboten, het verkeer langs de kaden; iedereen in Istanbul draagt zijn of haar steentje bij om deze metropool zo waanzinnig interessant te maken. “Het kunnen zien van de Bosporus, al is het maar in de verte, heeft een morele betekenis die ook de reden moet zijn dat het raam met uitzicht op de Bosporus in Istanbulse huizen de plaats heeft ingenomen van de gebedsruimte in de moskee (het altaar in de kerk, de theba in de synagoge): fauteuils, banken, stoelen en eettafels worden steevast zo in de woonkamer neergezet dat ze uitkijken op het water”, schrijft Orhan Pamuk in *Istanbul herinneringen en de stad*. En wie zijn wij om de Nobelprijswinnaar tegen te spreken.

Bijschrift: De Aya Sophia (foto John de Graaff)